

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ
ТА СОЦІАЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ**

СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА

**МАТЕРІАЛИ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ ВИКЛАДАЧІВ,
АСПІРАНТІВ, СПІВРОБІТНИКІВ ТА СТУДЕНТІВ**

(Суми, 21-22 квітня 2016 року)

Суми
Сумський державний університет
2016

ГЕНДЕРНИЙ ПІДХІД У ДІЯЛЬНОСТІ ВНЗ: ТЕОРЕТИЧНЕ ОБҐРУНТУВАННЯ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ

Волікова М.М., *викладач*
(*Криворізький державний педагогічний університет*)

Василюк Т.Г., *викладач*
(*Криворізький державний педагогічний університет*)

У сучасному науковому дискурсі активно обговорюються можливості застосування *гендерного підходу* у навчально-виховному процесі ВНЗ. У працях українських фахівчинь з гендерної проблематики Т. Голованової, Т. Дороніної, Т. Дрожжиної, О. Луценко, О. Остапчук, Н. Світайло, О. Рассказової, О. Цокур ми можемо віднайти різні погляди щодо мети, завдань і засобів реалізації гендерного підходу (далі ГП) на всіх ланках навчального процесу.

Водночас зазначимо, що виокремлене нами поняття майже ніколи не визначається вченими спеціально, хоча проблема є актуальною і потребує нагальної розробки її сутнісних засад. Так, докторка педагогічних наук Т. Дороніна вважає, що «поняття ГП доречно використовувати при теоретичному обґрунтуванні досліджень гендеру в освіті задля аналізу педагогічних явищ, задля опису певної (гендерної) педагогічної стратегії та визначення сутності гендерного чинника у ціннісній системі вчителя/викладача» [1, с. 183]. Окрім того, на переконання вченої, використання гендерного підходу саме у навчально-виховному процесі повинно сформувати саме таку гнучку особистість, підготовлену до рольової варіативності та більш повної реалізації. Відтак, метою впровадження гендерного підходу в навчально-виховному процесі є – створення сприятливих умов для успішної гендерної соціалізації особистості студентки/студента; тобто толерантне (без статевого упередження) ставлення до молоді, що забезпечить максимальний розвиток їхніх особистих нахилів та здібностей...» [1, с. 199].

Схожої думки дотримується й гендеролог Т. Голованова. У статті “Методологічні підходи та методи дослідження гендерних питань в освіті” авторка додає: «Перспективи гендерних підходів в освіті будуть залежати від постійного прагнення викладача-дослідника інтегрувати свій практичний досвід у галузі соціологічного

аналізу, теоретичні знання гендерного підходу в освіту, від професійно-особистісних установок, а також від прагнення здійснювати постійне критичне переосмислення своєї діяльності та її основних результатів у команді однодумців [2, с. 15].

Натомість дослідниця О. Остапчук у дисертаційній роботі «Підготовка майбутніх соціальних педагогів до гендерного виховання учнів підліткового віку» (2012 р.) вказує, що «Застосування саме ГП у ході професійної підготовки соціальних педагогів передбачає з'ясування таких ключових позицій: по-перше, розвиток особистості студента-майбутнього соціального педагога не повинен обмежуватися традиційними уявленнями про роль та призначення жінок і чоловіків. По-друге, ГП потрібно розглядати як інструмент підвищення ефективності соціально-педагогічної діяльності»[4, с. 10]. Згідно з таким розумінням О. Остапчук звертає увагу, що перспективним напрямом роботи сучасного ВНЗ є включення гендерного компонента в процес підготовки майбутніх магістрів із соціальної педагогіки, специфіка впровадження гендерного підходу в роботу соціально-психологічної служби загальноосвітніх навчальних закладів, аналіз діяльності центрів гендерної освіти на базі вищих навчальних закладів.

На доцільність впровадження гендерного підходу в підготовку саме соціальних педагогів наголошує й вчена Л. Міщик, оскільки «це надасть реальну можливість майбутнім фахівцям сфери освітніх послуг із повагою ставитись як до рівноправного розкриття людиною свого особистісного потенціалу, так і до рівної можливості його реалізації, незалежно від статі» [3, с. 32].

Отже, сучасні фахівці та фахівчині з гендерної освіти та виховання (Т. Дороніна, Т. Дрожжина, О. Луценко, Т. Побоча, Н. Світайло та ін.) вважають, що упровадження гендерного підходу у ВНЗ має базуватися на урахуванні специфіки впливу на студентів/студенток всіх факторів навчально-виховного процесу, а саме: змісту, методів навчання, й зокрема організацію гендерно-чутливого середовища, яке повинно сприяти гендерній соціалізації студентів не залежно від статі.

Молодіжне середовище має бути у центрі уваги всієї спільноти, оскільки саме учнівський/студентський вік приносить численні ризики уразливості, що формуються на основі гендерної складової. Враховуючи стрімкі зміни сучасних відносин між чоловіками і жінками та гендерні фактори їхньої уразливості, розуміємо актуальність та необхідність створення гендерно-чутливого простору на базі Криворізького педагогічного інституту ДВНЗ «Криворізький національний університет».

Традиційно педагогічну освіту здобувають переважно жінки, і Криворізький педагогічний не став виключенням. Контингент

навчального закладу на 2015-2016 н.р. становить 2858 осіб, серед них дівчат – 2319 осіб (81% від загальної кількості), хлопців – 539 осіб (19% відповідно). Окрім того наголосимо, що продовжують навчання за денною формою 94 студентки, які мають дітей. З них 18 матерів, 22 студентки з числа дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування. Тож одним із засобів створення гендерно-комфортного середовища навчального закладу вважаємо створення кімнати тимчасового перебування дітей студенток є актуальним і нагальним для навчального закладу.

Переконані, всебічна підтримка материнства сприятиме тому, що студентки з дітьми будуть мати рівні можливості для завершення навчання та здобуття професії, відчувачи при цьому підтримку з боку навчального закладу. Підтвердженням чого слугує позитивний досвід Сумського державного університету.

Проект «Рівні можливості для здобуття професії молодими матерями-студентками ВНЗ», зокрема у частині створення Кімнати тимчасового перебування дітей студенток, має на меті:

- 1) забезпечення рівних умов і можливостей для навчання студенток/студентів, які мають дітей;
- 2) створення необхідних умов (санітарно-гігієнічних, організаційних, соціально-педагогічних) для тимчасового перебування дітей у навчальному закладі;
- 3) соціально-педагогічна підтримка матерів-студенток, які опинилися у складних життєвих обставинах (одинокі матері, студентки з числа дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування).

Подальші заходи навчального закладу спрямовуватимуться на розвиток гендерної складової у навчально-виховному процесі.

1. Дороніна Т.О. Теоретико-методологічні засади гендерної освіти та виховання учнівської молоді : монографія / Т.О. Дороніна. – Кривий Ріг : Видвничий дім, 2011. – 331 с.

2. Голованова Т.П. Методологічні підходи та методи дослідження гендерних питань в освіті / Т.П. Голованова // Гендерна парадигма освітнього простору. – 2015. – №1.С.14-17.

3. Міщик Л.І. Формування гендерної рівності майбутніх соціальних педагогів в умовах соціального партнерства "факультет-громадська організація" : монографія / Л.І. Міщик, Т.П. Голованова, В.В. Васильєва. – Запоріжжя : Вид-во Просвіта, 2006. – 220 с.

4. Остапчук О.Л. Підготовка майбутніх соціальних педагогів до гендерного виховання учнів підліткового віку : автореф.

ВПРОВАДЖЕННЯ ГЕНДЕРНИХ КВОТ В УКРАЇНІ

Гудіма А., *студентка*

(НТУ «ХПІ»),

Шарапова Ю., *студентка*

(НТУ «ХПІ»)

У сучасному світі загальноновизнаним є той факт, що рівний доступ жінок і чоловіків до ухвалення рішень на всіх рівнях державного управління і місцевого самоврядування гарантує більш рівномірне представлення інтересів різних соціальних груп.

На жаль, в Україні рівень репрезентації жінок в органах влади є низьким. Так, згідно з даними Звіту з глобального гендерного розриву за 2015 рік, Україна посідає 67 місце серед 145 країн за величиною гендерного розриву. При цьому за гендерним розривом в освіті Україна обіймає 30 місце, економіці – 40, охороні здоров'я – 42, а в політиці – 107. Таким чином, будучи освіченою та економічно активною частиною населення, українські жінки не мають ані належного представництва, ані повноважень у політичній сфері [1].

На сьогодні у складі Верховної ради працює 12,1% жінок, в той час, як в середньому в світі жінки обіймають 22,6% парламентських місць, а у країнах Північної Європи – 41,1% [2]. У теперішньому скликанні Верховної ради кількість жінок-депутатів у 8 разів менше за кількість чоловіків. Хоча позитивна динаміка все ж є: сьогодні у парламенті – 51 жінка, а у першому скликанні було всього 13.

Одночасно цікавими є показники дослідження активності депутатів. Виявляється, жінка-нардеп вдвічі продуктивніша, ніж її колега-чоловік. Так, депутатки восьмого скликання в середньому стали авторками 15 законопроектів, а депутати-чоловіки – лише семи законів [3].

Одним із рішень проблеми залучення жінок у політику є гендерні квоти, що можуть бути чи законодавчими (регульованими державою), чи добровільними (закріпленими на рівні партій).

Вибори у місцеві органи влади, які пройшли у 2015 році – перші вибори в Україні, що відбулися за існування гендерної квоти у виборчому законодавстві. За даними Комітету виборців України, норма про квоту була дотримана у 72 % списків кандидатів у міські ради і 61 % - обласні ради. В результаті середній рівень